

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2013

Marking Scheme

Estonian

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

HINDAMISJUHEND

I. ÜLESANNE kuni 30 punkti

Vasta küsimustele. Iga õige vastus annab 5 punkti.

Tähendusest arusaamine. Seleta lahti või asenda oma sõnadega antud sõnad ja väljendid.

1. Seleta oma sõnadega lahti järgmised sõnad ja väljendid: (5 × 1)
  - a) põletav probleem – päevakohane, oluline, kiiret lahendust vajav probleem
  - b) inimtekkeline – inimese tekitatud
  - c) mündil on teine külg – asjal on teine pool, teine lähenemismurk, teine nägemus
  - d) ühele kaardile panema – kõigega riskima, kõike kaalule panema
  - e) (millegi) armutu kulutamine – halastamatu, karm kulutamine

Vasta teksti põhjal küsimusele, sõnastades loetu ümber oma sõnadega

2. Kuidas seletatakse artiklis Kyōto kliimaleppe olemust? (5)

Lepe sõlmiti 1997 Ameerika asepresident Al Gore'i algatusel. See kohustab riike, kes leppega ühinenud, vähendama kasvuhoonegaaside tekitamist või hoidma seda senisel tasemel. Lepinguga on riikidele kehtestatud saastemaksud ja kohustuslikud CO₂ kvoodid.
3. Millised on globaalse soojenemise põhjused ja tagajärjed? (3. lõigu põhjal) (5)

Kliimasoojenemise peamiseks põhjustajaks peetakse inimest ja tema aktiivset tööstustegevust, mille tulemusel paiskub õhku suurel hulgal süsihappegaasi. Suur süsihappegaasi sisaldus atmosfääris toob kaasa selle, et maapind ei suuda vajalikul määral sooja kiirata ning hakkab soojenema. Sellele järgneb kliimakatastroof – polaaralade jääkiht hakkab sulama, kergitades ookeanide veetaset ning vesi uputab üle rannikualad ja suured maismaa piirkonnad. Prognoositakse ka paljude põllualade kõrbestumist, mis viiks maailma silmitsi näljahädaga.

Vasta teksti põhjal küsimusele, kasutades oma sõnu ja täislauseid

4. „Teadlaste hulgas leidub ka vandenõulasteks nimetatud skeptikuid, kes julgevad kliima globaalse soojenemise teooria kahtluse alla seada.“ (6. lõik) Selgita, miks on osa teadlasi kliimaküsimuses skeptilised. (5)

Nad ei nõustu väitega, et kliima soojenemine on ainult inimtegevuse tagajärg. Nad toovad esiteks välja, et kliimasoojenemist puudutavad andmed hõlmavad liiga lühikesi vaatlusperioode ning et omavahel on segamini aetud ilmastiku muutuste ja kliimamuutuste mõisted. Veel väidavad nad, et kasvuhoonegaaside mõju on arvatust väiksem. Lõpetuseks leiavad nad, et vaatamata sellele, et maakera keskmine temperatuur on tõusnud ja süsihappegaasi tase kõrge, esineb muidki kliimat mõjutavad tegureid. Näiteks on meredel ja ookeanidel oluline roll kliima soojendajana, sest väidetavalt neeldub tervelt 70% päikesekiirgusest ookeanides.

5. Kas planeedi globaalne soojenemine on loetu põhjal otsustades tõepoolest inimtegevuse tagajärg? Esita oma arvamus. (5)

Osaliselt kindlasti, sest inimtegevusega paisatakse atmosfääri suurel hulgal süsihappegaasi, kuid nagu tekstist selgub, moodustab see vaid tühise osa kogu atmosfääri paiskuvast süsihappegaasist. Suurem osa sellest tekib looduslike protsesside, näiteks vulkaanipurske, kõdunemise ning õhuauru tõttu.

Artiklis mainitakse ühe kliima soojenemise põhjusena päikese aktiivsuse muutumist. Lisaks sellele on oluline osa Atlandil ja Arktikas põhjast lõunasse suunduvatel arktilistel antitsüklonitel, mis toovad kaasa külmad ja lumerohked talved, aga ka lõunast põhja kulgevatel soojadel õhumassidel, mis põhjustavad tavapärasest kõrgemaid temperatuure sellistes piirkondades nagu Gröönimaa ja Kanada.

Peale selle selgub tekstist, et kui võrrelda tänapäeva kliimamustrit kunagiste külmade jääaegade vahel valitsenud soojemate perioodidega, võib tõdeda, et praegune olukord ei ole kasvahoonegaaside sisalduse osas hullem kui noil soojematel aegadel.

6. Artikkel kannab pealkirja „Kas jääkarud ikka jäävad ellu?” Arutle selle väite üle artikli konteksti silmas pidades. (5)

Näiteks: kliimasoojenemine põhjustab põhjapoolsete alade soojenemise ja merejää sulamise, mis paneb jääkarud silmitsi täiesti uute tingimustega – nende senine elustiil muutub, küttemisvõimalused kahanevad ja toiduvalik on piiratum. Kahtlemata avaldavad need muutused mõju karude arvukusele, kuid arvan, et kuna jääkarud on ajaloo vältel toime tulnud erinevate ilmastikutingimustega, on lootust, et nad elavad üle ka praeguse soojaperioodi ja kohandavad oma elu ja harjumused uute tingimustega.

II ja III ülesande hindamisel arvestatakse järgmisi kriteeriume:

1. Teemast arusaamine ja sisu: teema on kandidaadi jaoks mõistetav ning ta on võimeline antud teemal mõtteid esitama – 30%
2. Teksti ülesehitus: kandidaadi lausestus on asjakohane, struktureeritud ja eesmärgipärane – 30%
3. Sõnavara ja stiil: kandidaadi keelekasutus on pädev oma mõtete selgeks ja lodusaks esitamiseks – 30%
4. Õigekiri: õigekeelsus ja interpunktsioon – 10%

II. ÜLESANNE kuni 30 punkti

Umbes 100sõnaline ladus kommentaar, tõestamaks teksti sisust arusaamist.

Näiteks:

Aina sagedamad looduskatastroofid – orkaan Sandy Ameerikas, Jaapani tsunami, võimsad maavärinad Haitil, Uus-Meremaal, suured üleujutused Austraalias ja Pakistanis, paduvihmad ja kuumalained Kesk-Euroopas, taifuunid, maalihked, tulekahjud jne – inimkonna ennast ja loodust hävitava tegevuse tulemus?

Planeedi kohanemine üha kasvava rahvaarvuga ning toimetulek inimkonna kasvava vee-, energia-, sooja ning toiduvajaduse, isikliku sõiduauto ja muude läänelike eluhiivede rahuldamisega.

Üksikindiiviidi säästev suhtumine – alternatiivsete energiaallikate kasutamine, elektriautode ning ühistranspordi eelistamine, energiasäästlikud majad, prügi sorteerimine, tarbimise vähendamine – kas sellest piisab, et vähendada atmosfääri reostust ja hoida keskkonda.

Keskkonna saastatus ja selle mõju inimese elu kvaliteedile – joogivee olukord, õhusaaste, toidu kvaliteet.

Millise keskkonna pärandame me järeltulevatele põlvetele? Kas kulutused kasvuhoonegaaside piiramiseks on mõttetu raiskamine? Kas kliimasoojenemisega on võimalik üldse võidelda?

Jne.

III. ÜLESANNE kuni 40 punkti

Vähemalt 300sõnaline sidus teemakohane kirjand läbimõeldud sisu, selge ülesehituse ning sorava lausestusega.

